



**VRBIS HIEROSOLY-//m[a]e, Templiq[ue] in ea origo, &  
ho//rum rursus excidium, profana-//tio, aliaeq[ue] uariae  
fortunae**

**Langen, Rudolf von**

**Coloniae, Jan. 1517**

**VD16 L 341**

De Hierosolymæ conditoribus, & quid de eius urbis nomi[n]e autores, & in  
primus diuus Hieronymus senserint. et quomodo Græci Latiniq[ue]  
scriptores eam descripserunt urbem. Capitulum Secundum.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71344](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71344)

nem, sub Chaldaeis & alijs gentibus factam describit.  
 ¶ Secundus uero restaurate urbis simul & templi, sub  
 Persarū imperio per Neemiam & Zorobabel, uariam  
 calamitatem, & demū a Romanis extremum narrabit  
 excidium. Vtq; statim declarari possit, quid quo in li-  
 bro quæri, inueniriq; possit. In capitula opus omne di-  
 stinximus, breue epitoma cuiuslibet caplo præmitten-  
 tes. Sed nunc uir clarissime, pmissi tibi & festinati cer-  
 te operis (aduocata in auxilium diuinitate) tale nasca-  
 tur exordium.

¶ De Hierosolymæ conditoribus, & quid de eius  
 urbis nomie autores, & in primis diuus Hieronymus  
 senserint. et quomodo Græci Latiniq; scriptores eam  
 descripserunt urbem.

¶ Capitulum Secundum.



erusalem igitur (ut sacra tradūt histo-  
 riæ) primo Salem, post ab inhabitanti-  
 bus eam gentibus Hebræis est dicta  
 Hebus. Qui sane Hebræi (Iosue di-  
 uino iussu Israelitici populi in promif-  
 sionis terram duce, cæterisq; eam habitantibus teram  
 gentibus, uel deletis, uel fugatis ultione diuina) Iude-  
 is in exercitium & irritamentū dimissi sunt. Hanc lon-  
 go post tempore urbem David regnum adeptus, mi-  
 ra uirtute superniq; fauore numinis expugnauit, & in  
 regni sedem firmans erexit, longe maiori eam muro-  
 rum ambitu cingens. Eamq; (ut tradunt) primū He-

busalem, postea b' elemento in r' mutato, Hierusalem  
appellauit, fuitq; in ea mons Sion, quo egregie p Da-  
uid in tate urbis arcem communito, ciuitas Dauid est  
appellata. Quae autem Salem ciuitas fuerit, inter ma-  
gnos autores non conuenit. Alijs dicentibus Salem  
eadem esse, cuius Melchisedech rex fuit, & postea (ut  
diximus) Hierusalem sit uocata. Beatus uero Hiero- Hierony.  
nymus totius antiquitatis diligentissimus inuestigator,  
in ea disputatione, qua Euagrio presbytero satisfactu-  
rus, quis Melchisedech fuerit: qui rex Salem in Gene-  
si describitur, multorum enumeratis sententijs, haec  
habet uerba, quae & ad glossam epistolae Pauli ad He-  
braeos octauo assumuntur capitulo. Salem autem, non  
ut Iosephus & nostrorum omnes arbitrantur Hieru-  
salem est, nomen ex Graeco Hebraeoq; compositum,  
quod absurdum esse peregrinae linguae mixtura de-  
monstrat, sed oppidum iuxta Scytopolim, quod usq;  
hodie appellatur Salem, & ostenditur ibi palatiū Mel-  
chisedech, ex magnitudine ruinarum ueteris operis  
ostendens magnificentiam, de quo in posteriori quo-  
q; parte Geneseos scriptum est. Venit Iacob in So-  
coch, id est in tabernacula, & fecit sibi ibi domos atq;  
tentoria, & transiuit in Salem ciuitatem regionis Si-  
chem, quae est in tera Chanaan. Consyderandū quo-  
q; est, qd Abrae a caede hostium reuertenti, quos per-  
sequutus est usq; Dan, quae hodie Panneas appel-  
latur, non de uia Hierusalem, sed de oppido metro-  
poleos Sichem in itinere fuerit, De quo in Euange-  
lio quoq; legimus. Erat autem Ioannes baptizans in  
B ij

Ennon iuxta Salim, quia aquae erant multae ibi, nec re-  
fert utrum Salem an Salim nomenetur, cum uocalibus  
in medio litteris per raro utantur Hebraei. Et pro uo-  
luntate lectorum, atque uarietate regionum, eadem uerba  
diuersis sonis atque accentibus proferantur, haec ab eru-  
ditissimis gentis illius didicimus. Hucusque Hierony.  
Licet in quadam epistola, quae modo non occurrit, in Io-  
sephi sententiam declinare uidetur. Scytopolis autem  
Solinus iuxta quam Salem fuisse dicit. Ciuitas est (ut Solinus  
ait) quam Liber pater post subactam Indiam, ut nutri-  
cis suae titulum ampliaret, menibus cinxit, incolaeque de-  
comitibus suis delegit Scythas, a quorum incolatu Scy-  
tharum ciuitas est appellata. Et autore Strabone in Gaeo-  
graphia, Galileae proxima est. Porro quanta Hierusa-  
lem urbs fuerit, quot cincta muris, quaque fuerit irrigua  
fontibus, Iosephus in Septimo Iudaicae captiuitatis, &  
qualis suo tempore, & cum a Romanis excinderetur  
esset, non ineleganter depingit, partim ex Regum &  
παράλειψομένων libris, prophetarumque codicibus, diligens  
sibi lector conquirere studeat, partim ex Graecis, Latini-  
s, barbarorumque historijs. Quas ego quidem legisse po-  
tui referre studebo, ut appareat quomodo multa ethnico-  
rum scripta conueniant, multa etiam aliena a sacrae  
historiae sint ueritate, quam sane rem (nisi me fallat opi-  
nio) non iniucundam legenti fore arbitror, dum apud  
homines a ueritate alienos, ueritatem descriptam le-  
gerit, quae & magnum aduersum incredulos robur sa-  
Lactantius cris litteris afferunt. Nam ut Lactantius aduersus fal-  
sam religionem libro primo est autor. Veritatis ipsi

q. p. q. in salim f. r. ad  
q. p. q. salim

Strabo

<sup>potest</sup>us tanta uis est, ut nemo possit esse tam cæcus, qui nō  
<sup>offendit</sup>uideat ingerentem se oculis diuinam claritatem. ¶ In  
<sup>Strabo</sup>primis Strabo Cretensis in decimosextimo suæ <sup>Geographiæ</sup> Geographiæ libro, Cum longa oratione de Iudæorū origi-  
<sup>ne</sup>ne multa disputauisset, talēq; apud Iudæos Moysen fu-  
<sup>isse</sup>isse, quales apud Indos Gymnosopheste, apud Persas  
<sup>Magi</sup>Magi, apud Assyrios Chaldaei, apud Romanos He-  
<sup>trurie</sup>trurie fuerūt Haruspices. Tandem Hierosolymorum  
<sup>munitio</sup>munitio petrosa est (inquit) & bene septa, & interius  
<sup>aquis</sup>aquis abundans, exterius omnino sicca, fossam habe-  
<sup>bat</sup>bat in lapide excisam, sexaginta pedum profunditate,  
<sup>latitudine</sup>latitudine ducetorū & quinquaginta. E lapide autem  
<sup>exciso</sup>exciso educta erant templi menia. Timochares autē q̄ Timochas  
<sup>Antiochi</sup>Antiochi res gestas conscripsit (ut est apud Eusebiū res  
<sup>Pamphili</sup>Pamphili nono Euangelicæ præparationis libro) qua Eusebius  
<sup>draginta</sup>draginta stadijs ambitum muros Hierusalem cōtine-  
<sup>ri</sup>ri asserit, abruptis uallibus undequaq; munitam. Vr-  
<sup>hemq;</sup>hemq; ipsam, multis aquis adeo irrigari, ut horti quoq;  
<sup>multi</sup>multi extra urbem aquis inde fluentibus irrigentur, ab  
<sup>urbe</sup>urbe autem ad quadraginta stadia magnam esse aqua-  
<sup>rum</sup>rum penuriam. Philo autem fontem fuissē maximū in Philo  
<sup>urbe</sup>urbe asserit, qui hyemis tempore deficiebat, æstate ue-  
<sup>ro</sup>ro copiosissime defluebat. Aristeeas autem cuius sæpe Aristeeas,  
<sup>adducit</sup>adducit autoritatē Hieronymus, in libro de interpre-  
<sup>tatione</sup>tatione Iudaicæ legis, de aquis Hierosolymorū scribit,  
<sup>ut</sup>ut postea cum de templo dicetur uidebimus. C. etiam C. Plynus  
<sup>Plynus</sup>Plynus Nouocomensis libro quinto historiæ natu-  
<sup>ralis</sup>ralis breuissime Iudæam describens. In ea (inquit)  
<sup>fuere</sup>fuere Hierosolyma, longe clarissima urbium orientis

LIBER I.

Solyme tis. Hanc etiam urbem Solymas ut Athenas numero Iosephus plurali Iosephus & plerique alij appellatam dicunt, a Solymis quibusdam populis, iuxta Lyciam provinciam

habitantibus, quos Homerus pugnacissimos fuisse dicit, & a Bellorophote devictos, in montibusque habitare.

Ait enim inter cetera de Bellorophote loquens Homerus. Hic Solymis iterum praestantibus intulit arma.

Cor. Tacit. ma. Vnde & Cornelius Tacitus cum de Iudaeorum origine opiniones referret ait. Alij clara Iudaeorum initia

Solymos, carminibus celebratam Homeri gentem, conditam urbem Hierosolymam nomini suo fecisse. Sic Iuvenalis

in satyra. Credo pudicitiam, loquens de Iudaea Interpres (ait) legum Solymarum, & magna Sacerdos. Si

Martialis milititer & Martialis in septimo Epigrammatum, sed quae de Solymis (inquit) uenit perustis, id est combustis Hierosolymis.

Nam suo tempore eversa Hierusalem fuit. Quia sub Domiciano Caesare Vespasiani filio, & Titi fratre potissimum floruit. Praefatus autem

Cor. Tacit. nelius Tacitus de urbe eadem ait. Habet & Iudaea oppidum Hierosolyma gentis caput. Illic immense opulentiae templum, & post pauca Urbem ardua situ, opera molesque firmauerant, quis uel plana satis munirentur.

Nam duos colles in immensum editos claudebant muri, per artem obliqui, aut introrsum sinuati, ut latera oppugnantium ad ictus patesceret. Extrema rupis abrupta, & turres ubi mons iuuisset in sexaginta pedes inter deuexa in centenos uicenosque attollebantur.

mira specie, ac pcul intuentibus pares. Alia intus metra regia circumuecta, conspicuoque fastigio turris An

*Papae de mico polis*

*Interpretatio*

*no per... mira specie, ac pcul intuentibus pares. Alia intus metra regia circumuecta, conspicuoque fastigio turris An*

thonia, de qua ultimo lib. dicitur. Subdit idem autor. <sup>quasi</sup> Templū in modum arcis proprii muri labore & opere <sup>quasi</sup> ante alias ipse porticus quis templum ambiēbatur <sup>quasi</sup> egregium propugnaculum fons perennis aquæ, caua <sup>quasi</sup> ti sub tera montes, & piscine. cisternæq; seruandis im <sup>quasi</sup> bribus. Porro Hierosolyma ut autores nostri habent, <sup>quasi</sup> & in primis testatur Hieronymus, a Salomone qui au Hierony. <sup>quasi</sup> ream eam reddidit appellata est (sicut a patre eius pri <sup>quasi</sup> mū Hierusalem est dicta) ut non iniuria de ea Salomō <sup>quasi</sup> dicere potuit, quod moriens (ut est apud Suetonium) Suetonius <sup>quasi</sup> Octavianus Cæsar dixisse fertur. Urbem Romam se <sup>quasi</sup> se reperisse lateritiam, sed relinquere marmoream. Di <sup>quasi</sup> cimus autem Hierosolyme arx, ut Solyme arx, Athes <sup>quasi</sup> ne arx, quin & Hierosolyma orx. Sic & Hierosolyma <sup>quasi</sup> me, numero singulari, apud probatissimos tamen aus <sup>quasi</sup> tores Hierosolyma orx, legitur.

¶ De prima sub Salomone templi ædificatione, & <sup>quasi</sup> uariæ in eam rem & admirabiles sæcularium scriptorū <sup>quasi</sup> sententiæ.

¶ Caplm Tertium.



<sup>quasi</sup> N hac urbe regnante sanctissimo re <sup>quasi</sup> ge David, multisq; ornato victorijs ui <sup>quasi</sup> ro, domitis insuper circumquaq; genti <sup>quasi</sup> bus, singulari sua (qua deum colebat) <sup>quasi</sup> pietate, cedrinas aedes sese habitare cō <sup>quasi</sup> siderans, ac domini arcam uilibus stare sub pellibus, <sup>quasi</sup> templū domino deo ædificare destinauit. Verū p Naz <sup>quasi</sup> than pphetam a domino phibitus est. Quia ob multa <sup>quasi</sup> quæ gesserat bella, uir esset multo hostiū pollutus san

B iiij